

Akademia Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki w Krakowie
1818

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki

Inga Widlińska

**Poszukiwanie rozwiązań konserwatorskich pozwalających zatrzymać proces degradacji
malowideł ściennych, w których zastosowano winylowe związki polimerowe,
w szczególności polioctan winylu do wzmacniających zastrzyków podtynkowych
Kraków 2021**

Rozprawa doktorska wykonana pod opieką prof. dr hab. Edwarda Kosakowskiego

STRESZCZENIE

Rozprawa poświęcona jest problematyce konserwacji malowideł ściennych, w których zastosowano w przeszłości winylowe związki polimerowe, w szczególności polioctan winylu, do wzmacniających zastrzyków podtynkowych.

Celem pracy doktorskiej jest poszukiwanie rozwiązań konserwatorskich pozwalających zatrzymać proces degradacji malowideł ściennych, w których zastosowano winylowe związki polimerowe, w szczególności polioctan winylu do wzmacniających zastrzyków podtynkowych, a także poznanie i zrozumienie problemu winylowych iniektów tkwiących w strukturze malowideł ściennych. Określenie skali tego zjawiska w Polsce, a także ryzyka z nim związanego.

Na terenie Polski w konserwacji malowideł ściennych w II połowie XX wieku, powszechnie stosowano do wzmacniających zastrzyków podtynkowych iniektory na bazie polimerowych żywic winylowych. Żyvice te naturalnie podlegają procesom starzenia, które zmieniają ich właściwości fizyczne. Starzenie żywic winylowych w szczególności polioctanu winylu, powoduje utratę właściwości dla których te substancje zostały użyte w konserwowanych obiektach. Z czasem użyte w postaci zastrzyków spoiwa winylowe wraz z wypełniaczami, wprowadzone w odspojone fragmenty tynków, mogą stanowić zagrożenie dla zabytków. Konserwator zmagający się w praktyce z taką sytuacją w obiekcie jest w bezradny. Współczesna wiedza naukowa i technologiczna nie daje mu możliwości zastosowania mało inwazyjnych zabiegów, które pozwolą uratować malowidło ścienne.

Rozprawa składa się z siedmiu podstawowych rozdziałów. Pierwszy rozdział stanowi wprowadzenie w problematykę pracy. Drugi rozdział poświęcony jest zabiegowi podtynkowego wzmacniania, wykonywanego w trakcie prac konserwatorskich. Omówione zostały przyczyny, cel i metodologia zabiegu, a także przegląd materiałów stosowanych do iniekcji podtynkowych w II połowie XX wieku w Polsce. W tym rozdziale pojawiają się także obiekty wybrane do badań w ramach doktoratu. Trzecia część dysertacji dotyczy iniektów na

bazie polioctanu winylu. Analizie podana została niezwykła popularność żywic winylowych, stosowanych w zabiegu iniekcji malowideł ściennych w II połowie XX wieku w Polsce, właściwości żywic winylowych, wybrane produkty handlowe oparte na POW, a także świadomość środowiska konserwatorskiego dotycząca użycia POW w tym zabiegu. Czwarty rozdział poświęcony jest procesowi starzenia się żywic winylowych, procesowi starzenia się iniektów z błonami POW, oraz konsekwencji wprowadzania iniektów na bazie POW w strukturę malowideł ściennych i dekoracji sgraffitowych. Piąta część pracy dotyczy możliwości lokalizowania i obrazowania historycznych iniektów i odspojień malowideł ściennych. Omówiono w tej partii metody diagnozowania odspojień i iniektów malowideł ściennych, przedstawiono wyniki badań sprawdzających efektywność metod termowizyjnych w kierunku obrazowania historycznych iniektów. Szósty rozdział poświęcony został rozwiązaniom konserwatorskim, które mogłyby wesprzeć konserwatorów dzieł sztuki, zmagających się z problemem iniektów POW tkwiących w strukturze malowideł. Opisana została chemiczna metoda, polegająca na regeneracji iniektów, zawierających żywice winylowe, a także próby wykorzystania metod mikrobiologicznych. Rozdział siódmy zawiera podsumowanie badań oraz wnioski końcowe. Praca zawiera zbiór bibliografii, wykorzystanej podczas realizacji pracy oraz wykaz tabel, rysunków i fotografii. Integralną częścią dysertacji są aneksy zawierające raporty z przeprowadzonych badań, a także wykaz zidentyfikowanych obiektów z terenu Polski, w których zastosowano POW do zabiegu podtynkowego wzmacniania.

Jacek Kucharski
15.06.2021